

Προς:

- Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Γιώργο Σταθάκη
- Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών κ. Χρήστο Σπίρτζη
- Περιφερειάρχη Θεσσαλίας κ. Κωνσταντίνο Αγοραστό
- Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδας κ. Απόστολο Κατσιφάρα
- Πρόεδρο της ΔΕΗ κ. Εμμανουήλ Παναγιωτάκη

17 Μαρτίου 2017

Θέμα: Σχόλια επί των σχεδίων λειτουργίας και της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του φράγματος και ΥΗΕ Μεσοχώρας στον ποταμό Αχελώο, του Νομού Τρικάλων

Στις 24 Ιουλίου 2015 δημοσιοποιήθηκε η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου: «Υδροηλεκτρικό Έργο (ΥΗΕ) Μεσοχώρας στον ποταμό Αχελώο, του Νομού Τρικάλων». Δεδομένου ότι την εποχή εκείνη εκκρεμούσε η επικαιροποίηση των σχεδίων διαχείρισης υδάτων της οδηγίας 2000/60/ΕΕ για τις λεκάνες απορροής Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας προκειμένου να απαλειφθεί από τις προβλέψεις τους το έργο της εκτροπής του Αχελώου, τηρήσαμε καλόπιστη στάση αναμονής και δεν προβήκαμε σε σχολιασμό της ανωτέρω μελέτης, εν αναμονή των υπό έκδοση σχεδίων.

Μολονότι η αναθεώρηση των σχεδίων αυτών παραμένει ακόμη εκκρεμής και αβέβαιη, δια του τύπου πληροφορηθήκαμε ότι επίκειται η περιβαλλοντική αδειοδότηση του ΥΗΣ της Μεσοχώρας, ως έργου «ανεξάρτητου», όπως παρουσιάζεται, από την εκτροπή. Κατόπιν αυτού, και στην υποθετική περίπτωση που εσείς προχωρήσετε στην έγκριση της ΑΕΠΟ δίχως να έχουν εγκριθεί τα αναθεωρημένα σχέδια διαχείρισης υδάτων, επισημαίνουμε τα εξής:

1. Το έργο της εκτροπής του Αχελώου που αποσκοπεί στην άρδευση του θεσσαλικού κάμπου ξεκίνησε να σχεδιάζεται στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και έκτοτε υπέστη αρκετές ρητορικού χαρακτήρα τροποποιήσεις, δίχως όμως να έχει σημειωθεί οποιαδήποτε αλλαγή στις θέσεις και τα μεγέθη των έργων κεφαλής και προσαρμογή τους στις δηλούμενες αλλαγές.
2. Το περίπλοκο και φαραωνικών διαστάσεων αυτό σχέδιο εξακολουθούν να συνθέτουν δυο μεγάλα φράγματα στη Μεσοχώρα και τη Συκιά των νομών Τρικάλων και Άρτας – Καρδίτσας, ύψους 150 και 145 μέτρων αντίστοιχα, η σήραγγα εκτροπής στη Συκιά μήκους 17,5 χλμ, και το αναρρυθμιστικό φράγμα Μαυρομματίου ύψους 25 μέτρων. Από τα φράγματα που προβλέπονται στο αναλλοίωτο από τον αρχικό σχεδιασμό έργο εκτροπής του Αχελώου, τα οποία παρεμπιπτόντως προβλέπεται να συνοδεύονται από υδροηλεκτρικούς σταθμούς, ο ΥΗΣ Μεσοχώρας έχει ήδη σε μεγάλο βαθμό κατασκευαστεί.
3. Ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε εκτροπή 1,2 δισεκ. κ.μ. νερού ετησίως. Το 1994 ανακοινώθηκε η «μικρή εκτροπή» που προέβλεπε μεταφορά της μισής ποσότητας νερού, δηλαδή 600 εκατ. κ.μ. ετησίως. Από το 2010, αναφέρεται πως η εκτρεπόμενη ποσότητα δεν θα υπερβαίνει τα 250 εκατ. κ.μ. νερού. Όμως, οι διαστάσεις των φραγμάτων και ταμιευτήρων, μεταξύ των οποίων και τα έργα Μεσοχώρας, παραμένουν αδιαφοροποίητες από το αρχικό σχέδιο της «μεγάλης εκτροπής».
4. Ειδικότερα, όσον αφορά τον ΥΗΣ της Μεσοχώρας, κρίσιμος δεν είναι τόσο ο σχεδιασμός του έργου από τη ΔΕΗ ΑΕ, αλλά ο κρατικός σχεδιασμός, δεδομένου ότι η Διοίκηση εξακολουθεί να εξασφαλίζει οικονομικούς πόρους για τον σκοπό της εκτροπής Αχελώου. Ακόμα και στα οικονομικά δύσκολα και περιοριστικά για τον κρατικό προϋπολογισμό χρόνια της οικονομικής κρίσης, το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών διατηρεί ανοιχτή τη ΣΑΕ με τίτλο «ΕΚΤΡΟΠΗ ΑΧΕΛΩΟΥ». Κάθε χρόνο, καταλογίζονται κονδύλια σε αυτόν τον λογαριασμό, ενώ μόλις τον Φεβρουάριο 2017, εγκρίθηκε για την εκτροπή του Αχελώου «έκτακτη χρηματοδότηση Φεβρουαρίου» 41.409 ευρώ. Εξυπακούεται πως δεν έχει σημασία το ύψος των ποσών που δαπανώνται κάθε μήνα ή κάθε χρόνο για την εκτροπή.

- Έχει σημασία το γεγονός ότι ο λογαριασμός εξόδων από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι ενεργός και ανοιχτός, αποδεικνύοντας πως και τα σχέδια εκτροπής του Αχελώου εξακολουθούν να αποτελούν κεντρική επιλογή του κράτους.
- Εξαιρετικά κρίσιμης σημασίας είναι όλες οι αποφάσεις του ΣΤΕ που αφορούν συνολικά τα έργα της εκτροπής του Αχελώου¹, με τις οποίες κρίθηκε ότι το ΥΗΕ της Μεσοχώρας αποτελεί τμήμα της εκτροπής. Το ίδιο έκανε δεκτό και η τελευταία απόφαση του της Ολομέλειας του ΣΤΕ υπ' αριθ. 26/2014.
 - Το γεγονός ότι δεν έχει γίνει γνωστό κανένα σχέδιο για έργα αποκατάστασης των καταστροφών που έχουν συντελεστεί στη Συκιά κατά την κατασκευή του εκεί φράγματος και σφράγισης της σήραγγας εκτροπής, αποδεικνύει κατά τη γνώμη μας τη συνέχιση της διασύνδεσης του έργου Μεσοχώρας με την εκτροπή. Αντιθέτως, διαφαίνεται σαφώς η προσπάθεια τμηματικής αδειοδότησης και ολοκλήρωσης της εκτροπής, μέσα από τη δήθεν ανεξάρτητη λειτουργία των φραγμάτων Μεσοχώρας και Συκιάς.
 - Όπως δέχεται και η ίδια η σχολιαζόμενη ΜΠΕ (Παράρτημα ΣΤ), το ισχύον σχέδιο διαχείρισης υδάτων περιλαμβάνει αναφορά στον ΥΗΣ της Μεσοχώρας ως έργου συνδεδεμένου με την εκτροπή. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη ΜΠΕ, «με απόφαση αρ. οικ. 908/18-9-2014 (ΦΕΚ 2562/Β/25-9-2014) έγκρισης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Στερεάς Ελλάδας και σχετική νομοθετική ρύθμιση, το ΥΗΕ Μεσοχώρας είναι ένα ανεξάρτητο και αυτόνομο έργο (το οποίο έχει σαφώς γραφεί ήδη από το 1995 στη συνολική ΜΠΕ, (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998) και Συμπληρωματική ΜΠΕ (2002) λαμβάνοντας υπόψη την μικρή εκτροπή νερών του Άνω Αχελώου στη Θεσσαλία των 600 εκατ. m³), είναι ένα έργο παραγωγής ενέργειας και ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του, το οποίο έχει το επιπρόσθετο πλεονέκτημα της δυνατότητας ρύθμισης της αποθήκευσης μεγάλων ποσοτήτων νερού στον ταμιευτήρα του και δύναται να συμβάλλει λειτουργικά και όχι δεσμευτικά στην αξιοποίηση αυτών των ποσοτήτων νερού, με πρόγραμμα λειτουργίας του ΥΗΕ Μεσοχώρας τέτοιο, ώστε να μεγιστοποιείται η παραγωγή της ενέργειας στον ΥΗΣ Μεσοχώρας και να αξιοποιείται κατάντη του έργου η ρυθμισμένη παροχή του νερού στα πλαίσια των πιθανών (όποτε προκύπτουν) αναγκών περαιτέρω αξιοποίησης των νερών του Άνω Αχελώου για διάφορους σκοπούς από την Ελληνική Πολιτεία».
 - Το σχέδιο διαχείρισης υδάτων που εγκρίθηκε με το ΦΕΚ Β' 2562/2014 προβλέπει πως και το φράγμα της Συκιάς μπορεί να αυτονομηθεί και να λειτουργήσει «εκτός σχεδίου εκτροπής».² Βλέπουμε λοιπόν σαφώς σε εξέλιξη ένα σχέδιο τμηματικής ολοκλήρωσης του φαραωνικού σχεδίου εκτροπής του Αχελώου, αλλά με τη σήραγγα εκτροπής ανοικτή και τα φράγματα να διατηρούν τα μεγέθη και τα χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για να συνδεθούν και να λειτουργήσουν ως μέρη της εκτροπής. Σημειωτέον ότι το ως άνω σχέδιο διαχείρισης έχουν προσβάλει στο ΣΤΕ με αίτηση ακυρώσεως οι περιβαλλοντικές οργανώσεις WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και Δίκτυο Μεσόγειος SOS. Η εκδίκαση της ως άνω αίτησης ακύρωσης εκκρεμεί έως και σήμερα.
 - Τα ζητήματα των επιπτώσεων της λειτουργίας του φράγματος της Μεσοχώρας στο φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής τα έχουμε αναπτύξει διεξοδικά στις αιτήσεις ακυρώσεως που ασκήσαμε στο παρελθόν και έχουν γίνει δεκτές από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Τα εν λόγω ζητήματα που δεν θεωρούμε πως χρήζουν επανάληψης στο παρόν έγγραφο, παραμένουν δυστυχώς ανοιχτά και ανεπίλυτα.

¹ Οι μέχρι σήμερα αποφάσεις ακύρωσης ή αναστολής των έργων εκτροπής του Αχελώου είναι οι: Ολομ. 26/2014, Αναστ. 151/2011, Αναστ. 141/2010, Ολομ. 1688/2005, Ολομ. 3478/2000, Ε' 2759 και 2760/1994. Η εκτροπή απασχόλησε και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εξέδωσε την απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ. κατά Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και λοιπών (Υπόθεση C-43/10).

² Συγκεκριμένα, το «Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Ελλάδας» (αρ. οικ. 908, ΦΕΚ Β' 2562/2014) αναφέρει πως: «Να σημειωθεί ότι το φράγμα της Συκιάς έχει αξιολογηθεί ως προς την εφαρμογή του Άρθρου 4.7 και ως αυτόνομο ενεργειακό έργο χωρίς να λαμβάνεται υπόψη μεταφορά νερού προς τη λεκάνη Πηνειού και ως μέρος ενός συνόλου έργων μεταφοράς ποσότητας νερού από τον Αχελώο προς την λεκάνη του Πηνειού».

10. Αν και πολλοί ισχυρίζονται ότι το ΥΗΕ της Μεσοχώρας είναι έτοιμο και σε αναμονή λειτουργίας, γνωρίζετε ότι τούτο δεν είναι ακριβές, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την «Επικαιροποιημένη δαπάνη έργων Αχελώου» που πραγματοποιήθηκε το 2012, κατά την οποία το κόστος ολοκλήρωσης των έργων Μεσοχώρας ανέρχεται σε 140 εκατ. ευρώ³.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις,

Δίκτυο Μεσόγειος SOS
Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
WWF Ελλάς

³ Η μελέτη είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://www.ypethe.gr/archive/perissoteres-plirofories-fragma-mesohoras> (τελευταία επίσκεψη 13.03.2017)